

Metodychni rekomendatsii dlia inkluzyvno-resursnykh tsentriv shchodo vyznachennia katehorii (typolohii) osvitytrudnoshchiv u osib z OOP ta rivniv pidtrymky v osvithomu protsesi [Methodological recommendations for inclusive resource centers regarding the definition of categories (typology) of educational difficulties in persons with SEN and levels of support in the educational process]. Kyiv: Instytut spetsialnoi pedahohiky ta psykhologii imeni Mykoly Yarmachenka NAPN Ukrainy. [in Ukrainian]

10. Sysoieva, S. O., & Krystopchuk, T. Ye. (2013). Metodolohiia naukovopedahohichnykh doslidzhen [Methodology of scientific and pedagogical research]. Rivne: Volynski oberehy. [in Ukrainian]

11. Tolmachova, I., & Yeromenko, O. (Eds.). (2025). Metodolohiia ta metody naukovopedahohichnykh doslidzhen [Methodology and methods of scientific and pedagogical research]. Kharkiv. [in Ukrainian]

12. Barton, L. (2003). Inclusive education and teacher education: a basis for hope or a discourse of delusion. London: Institute of Education, University of London. [in English]

13. Florian, L. (2014). What counts as evidence of inclusive education? European Journal of Special Needs Education. 29(3). Pp. 286–294. [in English]

14. Loreman, T., Deppeler, J., & Harvey, D. (2005). Inclusive education: a practical guide to supporting diversity in the classroom. Crows Nest, N.S.W.: Allen & Unwin. [in English]

15. Slee, R. (2019). Belonging in an age of exclusion. International Journal of Inclusive Education. 23(9). Pp. 909–922. [in English]

16. Booth, T., & Ainscow, M. (2000). Index for inclusion: developing learning and participation in schools. London: Centre for studies on inclusive education. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЦИМБАЛ-СЛАТВИНЬСЬКА Світлана – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наукові інтереси: технології альтернативної та додаткової комунікації; методологія досліджень в галузі спеціальної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TSYMBAL-SLATVINSKA Svitlana – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of Special and Inclusive Education Department, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Scientific interests: alternative and augmentative communication technologies; research methodology in the field of special education.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.

УДК 371.134:005.52

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-231-235

ФІЛОНЕНКО Оксана –

доктор педагогічних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри освітніх наук
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>
e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сучасні освітні інституції потребують фахівців, здатних керувати змінами, розробляти освітні програми, впроваджувати інноваційні підходи в навчанні. Педагогічне лідерство виходить за межі класу, охоплюючи управлінські, комунікативні та стратегічні навички. В умовах дистанційного навчання проблема формування лідерської компетентності майбутніх педагогів потребує нових підходів і педагогічних рішень.

У статті розкрито особливості формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання.

Встановлено, що формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання є складним процесом, що потребує системного підходу, оновлення змісту та форм професійної підготовки, а також активного використання цифрових освітніх технологій.

Дистанційне навчання створює як нові можливості, так і певні виклики для розвитку лідерської компетентності майбутніх педагогів. З одного боку, воно сприяє розвитку самостійності, відповідальності, навичок тайм-менеджменту, цифрової грамотності та вміння працювати в команді в онлайн-середовищі, а з іншого боку, обмеженість безпосереднього міжособистісного спілкування, зниження рівня емоційного контакту та складність оперативного зворотного зв'язку можуть ускладнювати формування лідерської компетентності майбутніх педагогів.

Встановлено, що ефективне формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання можливе за умови цілеспрямованого впровадження в освітній процес інтерактивних технологій навчання. Доцільним є використання проєктного навчання, кейс-методу, рольових ігор, онлайн-дискусій, вебінарів, тренінгів та спільної роботи в цифрових платформах. Такі інтерактивні методи й форми роботи сприяють розвитку ініціативності, критичного мислення, комунікативних умінь і здатності до прийняття управлінських рішень.

Перспективи подальших розвідок напряму вбачаємо у дослідженні технологій ефективного формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: лідерська компетентність, майбутні педагоги, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, заклад вищої освіти.

FILONENKO Oksana –

Doctor of Pedagogy, Professor,

Doctor of Pedagogy, Professor, Acting Head of the Department of Educational Sciences of Volodymyr Vynnychenko

Central Ukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4453-9887>

e-mail: oksana.filonenko02@gmail.com

FORMATION OF LEADERSHIP COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS IN DISTANCE LEARNING CONDITIONS

Modern educational institutions need professionals who can lead change, develop educational programs, and implement innovative approaches to teaching. Pedagogical leadership goes beyond the classroom, encompassing management, communication, and strategic skills. In the conditions of distance learning, the problem of forming leadership competence of future teachers requires new approaches and pedagogical solutions.

The article reveals the features of the formation of leadership competence of future teachers in the conditions of distance learning.

It has been established that the formation of leadership competence of future teachers in distance learning conditions is a complex process that requires a systematic approach, updating the content and forms of professional training, as well as the active use of digital educational technologies.

Distance learning creates both new opportunities and certain challenges for the development of leadership competence of future teachers. On the one hand, it promotes the development of independence, responsibility, time management skills, digital literacy, and the ability to work in a team in an online environment. On the other hand, limited direct interpersonal communication, reduced levels of emotional contact, and the difficulty of providing immediate feedback can complicate the development of leadership qualities.

Effective formation of leadership competence in distance learning is possible with the targeted implementation of interactive pedagogical technologies. It is advisable to use project-based learning, case studies, role-playing games, online discussions, webinars, trainings, and collaboration on digital platforms. Such forms of work contribute to the development of initiative, critical thinking, communication skills, and the ability to make managerial decisions.

We see prospects for further exploration in the study of technologies for the effective formation of leadership competence of future teachers in distance learning conditions.

Keywords: leadership competence, future teachers, distance learning, information and communication technologies, higher education institution.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасні трансформаційні процеси в системі освіти зумовлюють зростання вимог до професійної підготовки майбутніх педагогів. Особливої актуальності набуває формування лідерської компетентності як інтегральної характеристики особистості вчителя, що забезпечує його здатність ініціювати зміни, ефективно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, приймати відповідальні рішення та здійснювати педагогічне управління. В умовах дистанційного навчання проблема формування лідерської компетентності майбутніх педагогів потребує нових підходів і педагогічних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх наукових досліджень з питань використання технологій дистанційного навчання свідчить про значну увагу до цієї тематики з боку як зарубіжних, так і вітчизняних учених. Серед вітчизняних науковців значний внесок зробили такі дослідники, як О. Абдулова, В. Безрученко, І. Блощинський, Н. Бойченко, В. Гетта, А. Дем'янюк, М. Кадемія, І. Кобилянська, С. Кудін, В. Олійник, О. Ордановська, М. Пришляк, Н. Стефанюк, Л. Ткаченко, А. Чорний, В. Уманець, О. Фіданян, О. Хмельницька та ін., які зосередили увагу на впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти. Зарубіжні автори Р. Деллінг, Г. Карунаратне, М. Мур, Т. Кларк та ін., вивчали концептуальні підходи до організації дистанційної освіти та розробку теоретичних основ її впровадження. Г. Міллер досліджував історичні етапи розвитку дистанційної освіти, М. Аспіллера акцентував на перевагах дистанційного навчання порівняно з традиційними формами. Важливі аспекти адаптації

онлайн-освіти до сучасних вимог висвітлював С. Врайтерс, запропонувавши нові методи та форми навчання.

Різні аспекти проблеми розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів в умовах цифровізації вищої освіти досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: Я. Карлінська (професійний розвиток педагога на засадах лідерства); О. Паламарчук, Ю. Скиба (роль викладача у розвитку лідерських якостей студента); Н. Семеній (лідерські якості майбутніх учителів); Дж. Джеймсон, М. Цай, Р. Ессекс (формування цифрового лідерства в умовах вищої освіти); Е. Оссіаннільссон (лідерство в умовах цифрової трансформації); Т. Арнольд (розвиток лідерських якостей в умовах через підтримку спільного навчання в корпоративному навчанні).

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури свідчить про зростаючий інтерес учених до проблеми впровадження дистанційних технологій у вищій освіті як ефективного інструменту формування лідерської компетентності майбутніх педагогів. Це засвідчує актуальність подальших досліджень у цьому напрямку.

Метою статті є виявлення особливостей формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Сучасний вчитель-лідер – це особистість, яка володіє лідерськими якостями, на основі яких формується стійка лідерська позиція, що реалізується через потреби, мотиви, цінності, внутрішні переконання та проявляється у поведінці, самопізнанні, самоаналізі, саморегуляції, самоактуалізації [9, с. 85].

О. Логвись, досліджуючи психологічні чинники розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів, зазначає, що «вчитель-лідер – це особистість, з притаманними їй лідерськими якостями, стійкими комплексними внутрішніми утвореннями, що проявляються через систему потреб, мотивів, знань, умінь, навичок, переконань, цінностей, соціально-психологічних та індивідуально-особистісних властивостей учителя» [6, с. 47]. Дослідниця трактує лідерські якості майбутніх педагогів «як інтегративні індивідуально-психічні властивості особистості, які зумовлюють авторське і відповідальне ставлення до навчально-професійної діяльності, орієнтацію на максимальну самоактуалізацію та створення оптимальних умов для розкриття потенціалу інших людей і розвиваються в рамках діалогічної (суб'єкт-суб'єктної) педагогічної взаємодії у процесі вищої професійної освіти» [6, с. 48].

Лідерство є однією з наскрізних компетентностей у стандартах вищої освіти. Включення відповідних практик сприяє реалізації компетентнісної моделі навчання, де педагог виступає не лише викладачем, а й фасилітатором розвитку. Лідерські практики інтегрують управлінські, комунікативні, соціальні та емоційні навички, що підвищують адаптивність педагога до змінних освітніх реалій. Лідерські моделі навчання сприяють створенню середовища співпраці, критичного мислення і персоналізованого підходу, що стимулює академічну мотивацію студентів та їхню готовність до професійних викликів. Впровадження лідерських практик узгоджується з рекомендаціями UNESCO, OECD та інших міжнародних організацій щодо трансформації педагогічної освіти [3; 4].

У Професійному стандарті [8] лідерська компетентність учителя подається як здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

На думку В. Міляєвої, лідерська компетентність є «соціально-психологічною властивістю особистості, яка відображує як ситуативно обумовлену, так і незалежну від ситуації її здатність індивіда до успішного здійснення лідерства. Рівень зазначеної компетентності визначається ступенем розвитку його індивідуальної (здібності, особистісні риси, цінності) та універсальної (досвід, навички, стилі лідерства, рольовий репертуар) складових» [7].

Професійна підготовка майбутнього педагога має бути спрямована на формування здатності працювати в умовах цифрового освітнього середовища, застосовувати сучасні педагогічні технології.

Лідерська компетентність майбутнього педагога охоплює сукупність знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, що забезпечують ефективну організацію освітньої діяльності та позитивний вплив на здобувачів освіти. До її структури належать комунікативні, організаторські, мотиваційні, рефлексивні та емоційно-вольові компоненти. Формування цих

складників у дистанційному форматі потребує врахування специфіки онлайн-взаємодії та цифрового освітнього середовища.

Дистанційне навчання створює як нові можливості, так і певні виклики для розвитку лідерської компетентності майбутніх педагогів. З одного боку, воно сприяє розвитку самостійності, відповідальності, навичок тайм-менеджменту, цифрової грамотності та вміння працювати в команді в онлайн-середовищі. З іншого боку, обмеженість безпосереднього міжособистісного спілкування, зниження рівня емоційного контакту та складність оперативного зворотного зв'язку можуть ускладнювати формування лідерської компетентності майбутніх педагогів.

В. Биков, В. Кухаренко зазначають, що дистанційні освітні технології, які спочатку були покликані стати засобом вільного творчого саморозвитку людини та ефективної самоорганізації її діяльності, забезпечити високий рівень її суб'єктності в освітньому процесі, наразі несуть у собі небезпеку формального, позбавленого особистісних смислів ставлення до навчання, «девальвації» знання та його відчуження, небезпеку «дегуманізації» [1].

Отже, незважаючи на значні переваги дистанційної форми навчання та вагомі напрацювання щодо впровадження різних технологій та підвищення ефективності дистанційного навчання, її поширення викликає цілу низку проблемних питань, зокрема:

- недостатньо досконала законодавча база України щодо широкого впровадження дистанційної форми навчання;

- недостатнє фінансування для забезпечення матеріальної бази закладів вищої освіти для впровадження дистанційної форми навчання;

- низьке фінансування виконуваних робіт із розробки і впровадження дистанційних технологій у закладах вищої освіти;

- упередженість та консерватизм щодо ефективності дистанційної форми навчання в педагогічних колективах закладів, у керівників закладів освіти;

- недостатність державної підтримки процесу розвитку дистанційної освіти в Україні;

- заклади вищої освіти використовують різні моделі, технології та форми організації й використання освітніх контентів, що ускладнює обмін позитивними результатами і досягненнями та ефективний інформаційний обмін [2, с. 116].

Також, серед недоліків дистанційної форми навчання можна виділити такі, як: відсутність очного спілкування викладача і студента, оскільки не всі студенти можуть бути самодисциплінованими і самосвідомими, на високому рівні здійснювати самостійну навчальну діяльність, а дистанційна форма навчання не дає можливості здійснювати якісний контроль за діями здобувачів освіти; якість навчання за допомогою дистанційних технологій багато в чому залежить від наявного рівня технічного устаткування, при цьому особливе навантаження на апаратно-програмну частину комп'ютера дають програмні засоби для проведення віртуальних практикумів та

заходів із використанням відео- та аудіо записів [5, с. 67].

Ефективне формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання можливе за умови цілеспрямованого впровадження інтерактивних педагогічних технологій, що забезпечують активну участь здобувачів освіти в освітньому процесі. Доцільним є використання проєктного навчання, кейс-методу, рольових ігор, онлайн-дискусій, вебінарів, тренінгів та спільної роботи в цифрових платформах, які створюють умови для самореалізації, ініціативності й формування лідерського потенціалу майбутніх педагогів.

Важливу роль у процесі формування лідерської компетентності майбутніх педагогів відіграє викладач, який виступає не лише носієм знань, а й фасилітатором, наставником і прикладом лідерської поведінки. Саме викладач створює сприятливе освітнє середовище, мотивує студентів до активної взаємодії, самостійності та відповідальності, сприяє розвитку критичного мислення й рефлексії. Через застосування сучасних педагогічних технологій, демократичний стиль спілкування та підтримку ініціатив здобувачів освіти викладач забезпечує умови для розкриття їхнього лідерського потенціалу й професійного зростання. У дистанційному форматі зростає значення педагогічної підтримки, індивідуального консультування та рефлексивної взаємодії зі студентами.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання є складним процесом, що потребує системного підходу, оновлення змісту та форм професійної підготовки, а також активного використання цифрових освітніх технологій. Реалізація зазначених умов сприятиме підготовці конкурентоспроможних педагогів-лідерів, здатних ефективно діяти в умовах сучасного освітнього простору.

Перспективи подальших розвідок напрямку вбачаємо у дослідженні технологій ефективного формування лідерської компетентності майбутніх педагогів в умовах дистанційного навчання.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю., Кухаренко В. М. Технологія розробки дистанційного курсу. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.
2. Варзар Т. Дистанційна освіта в сучасній освітній діяльності. *Українознавство*. 2005. № 1. С. 116-119.
3. Кайдалова Л. Г. Формування лідерських якостей студентів на основі інноваційних методів навчання. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. 2016. № 7. С. 34-37.
4. Кін О. М. Роль студентського самоврядування у формуванні лідерських якостей особистості студента. *Педагогіка та психологія*. 2011. № 40. Ч. 1. С. 57-65.
5. Куркіна С. Дистанційне навчання як складова освітніх реформ в Україні. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 5 (109). С. 60-71.
6. Логвиш О. Я. Психологічні чинники розвитку лідерських якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: дис. ... д-ра філософії: 053 Психологія. Тернопіль, 2023. 284 с.

7. Міляєва В. Р. Розвиток лідерського потенціалу в процесі формування управлінської компетентності керівників навчальних закладів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки*. 2014. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_101

8. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

9. Семеній Н. Лідерські якості майбутніх учителів початкової школи: теоретико-практичний дискурс. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2022. № 14. С. 81-91.

REFERENCES

1. Bykov, V. YU., Kukharensko, V. M. (2008). *Tekhnolohiya rozrobky dystantsiynoho kursu* [Technology of distance learning course development]. Kyiv: Milenium. 324 s. [in Ukrainian]
2. Varzar, T. (2005). *Dystantsiyna osvita v suchasniy osvitniy diyal'nosti* [Distance education in modern educational activity]. *Ukrayinoznavstvo*. № 1. S. 116-119. [in Ukrainian]
3. Kaydalova, L. H. (2016). *Formuvannya liders'kykh yakostey studentiv na osnovi innovatsiynykh metodiv navchannya* [Formation of leadership qualities of students based on innovative teaching methods]. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. № 7. S. 34-37. [in Ukrainian]
4. Kin, O. M. (2011). *Rol' student's'koho samovryaduvannya u formuvanni liders'kykh yakostey osobystosti studenta* [The role of student self-government in the formation of leadership qualities of a student's personality]. *Pedahohika ta psykholohiya*. № 40. CH.1. S. 57-65. [in Ukrainian]
5. Kurkina, C. (2021). *Dystantsiynе navchannya yak skladova osvitynih reform v Ukrayini* [Distance learning as a component of educational reforms in Ukraine]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohiyi*. № 5 (109). S. 60-71. [in Ukrainian]
6. Lohvys', O. YA. (2023). *Psykhologichni chynnyky rozvytku liders'kykh yakostey maybutnikh pedahohiv u protsesi profesiyanoi pidhotovky* [Psychological factors in the development of leadership qualities of future teachers in the process of professional training] : dys. ... d-ra filosofiyi: 053 Psykholohiya. Ternopil'. 284 s. [in Ukrainian]
7. Milyayeva, V. R. (2014). *Rozvytok liders'koho potentsialu v protsesi formuvannya upravlins'koyi kompetentnosti kerivnykiv navchal'nykh zakladiv* [Development of leadership potential in the process of forming managerial competence of heads of educational institutions]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Pedahohichni nauky*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_101 [in Ukrainian]
8. *Profesiyyny standart za profesiyamy «Vchytel' pochatkovykh klasiv zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity», «Vchytel' zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity», «Vchytel' z pochatkovoyi osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)»* Professional standard for the professions «Primary school teacher of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Primary education teacher (with a junior specialist diploma)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> [in Ukrainian]
9. Semeni, N. (2022). *Liders'ki yakosti maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly: teoretyko-praktychnyy dyskurs* [Leadership qualities of future primary school teachers: theoretical and practical discourse]. *Mizhnarodnyy*

naukovyy zhurnal «Universytety i liderstvo». № 14. S. 81-91.
[in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІЛОНЕНКО Оксана – доктор педагогічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього педагога; розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у другій половині XIX – XX столітті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FILONENKO Oksana – Doctor of Pedagogy, Professor, Acting Head of the Department of Educational Sciences of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: professional training of the future teacher; development of education and pedagogics in Ukraine in the 2nd half of the 19th – 20th centuries.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.

Стаття прийнята до друку 10.01.2026 р.

УДК 378. 147

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-235-240

САДОВИЙ Микола –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних та цифрових технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6582-6506>
e-mail: smikdpu@i.ua

ТРИФОНОВА Олена –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інформаційних та цифрових технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-9844>
e-mail: olenatrifonova82@gmail.com

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ

У статті розглядається методика використання основних понять системного підходу у навчанні студентів. Визначені етапи становлення основних понять системного підходу та системного аналізу, приведено основну джерельну базу, створено структурно-логічні схеми: задачі теорії систем та їхні складові; задачі системного аналізу; задачі системного підходу; компоненти системного мислення у його структурі; компоненти методичної діяльності. Зроблено наголос, що в епоху цифровізації поняття системи набуває більше загальної та методологічної функції, що сприймається через призму спостерігача її цілей дослідження. У цьому зв'язку постає актуальною проблема аналізу даного поняття через цілеспрямованість у визначеності, цілісність і властивості, структуру й зв'язки.

Введено поняття системного мислення як підхід до розуміння складних системних процесів, явищ, що допомагає бачити широкую картину, розуміти глибинні причини проблем, уникати поверхневих рішень і прогнозувати наслідки. Його структура включає елементи, зв'язки, потоки, межі, зворотні петлі та цілі системи. Таке мислення здатне охопити означену проблему в множині неперервного ланцюжка всіх взаємозв'язків через практичну діяльність, що від ланки до ланки означеного ланцюжка приводить до більш високого рівня узагальнень, які окреслюють поняття системної діяльності.

Розкрито поняття методичної діяльності як взаємозв'язані логічні кроки діяльності: цілісність → взаємозв'язки та взаємодії → причинно-наслідкові петлі → динамічність → контекст → середовище.

Подальші дослідження передбачають більш глибоке вивчення з окреслення проблеми, ідентифікацію системи, аналіз структури, дослідження зовнішнього середовища, ефективне моделювання системи, генерування та оцінку альтернатив, визначення оптимального рішення, планування впровадження, контроль та оцінку результатів.

Ключові слова: система, системний аналіз, системний підхід, структурно-логічна схема, суперечності, принципи, методи, освітній процес.

SADOVYI Mykola Illich –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Informational and Digital Technologies of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6582-6506>
e-mail: smikdpu@i.ua

TRYFONOVA Olena –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Informational and Digital Technologies of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-9844>
e-mail: olenatrifonova82@gmail.com